

Методика організації та проведення історичного КВК при вивченні теми: «БОГОПОДІБНІ ЛИКИ, АБО ІКОНИ ЯК ІСТОРИЧНІ ПАМ'ЯТКИ» (Вступ до історії України. 5 клас)

Урок – історичний КВК дуже популярний серед учнів. Такий вид заняття можна використовувати при проведенні уроків тематичного оцінювання та контролю і корекції знань. У процесі підготовки учні вчать творчо мислити, добувати знання, швидко знаходити правильну відповідь і подавати її винахідливо. Вчать уважно вислуховувати і розуміти своїх товаришів, допомагати їм.

Організація і проведення історичного КВК.

Результат залежить від правильної організації і підготовки. Урок історичного КВК – це гра, колективна гра, змагання, тому команди формують за один-два тижні до уроку. Учні обирають капітана і розподіляють ролі (так, в команді мають бути присутні художник, кореспондент, історик, картограф тощо). **Вчитель** пропонує повторити навчальний матеріал що вивчався, відповісти на питання повторення після параграфів та підготувати суперникам творче завдання.

Завдання **вчителя** на підготовчому етапі – залучити всіх учнів, перевірити знання кожного, оцінити їхню діяльність на уроці і при підготовці до нього. Адже мета уроку-гри є розвиток потреби в учнів готуватися до занять самостійно або разом з товаришами, а також допомагати всім іншим членам команди.

Для емоційного настрою відповідне значення має обстановка. Можна переставити столи, використати музику, слайди, оформити кабінет плакатами, газетами, гаслами.

Урок починає ведучий КВК – найбільш підготовлений учень, він же старший суддя. Гра – історичний КВК триває урок (45 хв.) Кожна правильна відповідь оцінюється балами. За порушення дисципліни, шум, підказку бали знімаються.

Учні ознайомлені з правилами гри заздалегідь, тому почувають себе впевнено.

При підведенні підсумків викладач вказує, що учням вдалося, а на що потрібно звернути увагу.

В основному, урок КВК – це повторення теми і розділу. Змагання складаються з конкурсів – етапів.

Тема уроку: «Богоподібні лики, або ікони як історичні пам'ятки».

Мета уроку: визначити, що вважають історичними пам'ятками та яке значення вони мають для вивчення минулого; охарактеризувати історичні пам'ятки (ікони);

– сформувані в учнів уміння застосовувати здобуті знання при розв'язанні історичних задач, вирішенні дидактичних завдань, складати історичні портрети та описи, працювати з джерелами інформації, ставити запитання та відповідати на поставлені запитання, розвивати здоровий дух суперництва й співробітництва, творче мислення;

– виховати учнів свідомими щодо необхідності збереження пам'яток історії та культури.

Тип уроку: урок формування вмій і навичок.

Вид заняття: урок-гра «Історичний КВК».

Навчально-методичне забезпечення: Історія України (Вступ до історії): підручник для 5-го класу загальноосвітнього навчального закладу / В. С. Власов. – К.: Генеза, 2013. – 256 с., робочий зошит, книга для читання, книга для вчителя, атлас, ілюстрації.

Структура уроку.

1. Організаційний момент.

2. Проведення КВК:

1 етап – «Розминка»;

2 етап – «Гонка за лідером»;

3 етап – «Конкурс капітанів»;

4 етап – «Правда – неправда»;

5 етап – «Майстри мистецтва»;

6 етап – «Ми – Шерлоки Холмси»;

7 етап – Конкурс (домашнє завдання) «Юні творці».

3. Підсумковий етап.

4. Подача домашнього завдання.

Підготовчий етап.

Учням за 2-3 тижні до заняття повідомляється тема уроку, дата його проведення; вчитель знайомить школярів з правилами проведення КВК і ділить учнів на 2 команди, натомість учні обирають

А) Ікона Покрови Богородиці.

Б) Ікона козацька Покрова.

4 етап – «Правда – неправда».

Команди по черзі дають відповідь «Так» або «Ні» на поставлені питання:

1. За часів Київської Русі, окрім ікон, тодішні малярі малювали портрети та краєвиди.
2. Ікона Холмської Богоматері зберігається у Софіївському соборі в Києві.
3. Ікона Холмської Богоматері прикрашала храм Святих Бориса і Гліба.
4. Ікону Богоматері Печерської зі святими Антонієм та Феодосієм Печерськими створено в іконописній майстерні Києво-Печерського монастиря.
5. Ікону Богородиці з Успенської церкви в Дорогобужі вивіз князь Андрій Боголюбський у Володимир-на-Клязьмі.
6. Найдавніші ікони завозили в нашу землю з Візантії.
7. Іконописні майстерні виникали при церквах, а найчастіше – у монастирях.
8. Не будь-який, навіть дуже талановитий, художник міг братися за створення ікон.
9. Найвидатнішою пам'яткою іконопису княжої України є ікона Богородиці з Успенської церкви в Дорогобужі.
10. Ікону Вишгородської Богоматері привезли всередині XII ст. з Константинополя.

5 етап – «Майстри мистецтва».

1. Відгадати ребуси:

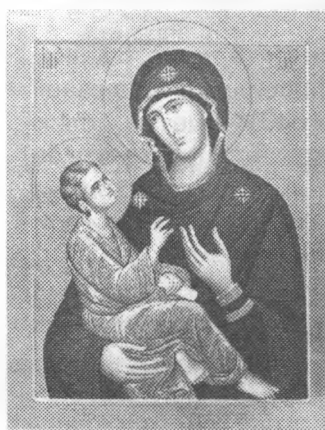
Додаток I

2. Скласти ребус – 1-а команда до слова «Богородиця»; 2-а команда – «Покрова».

6 етап – «Ми – Шерлоки Холмси».

Кожній з команд потрібно встановити назву ікон та розташувати їх на поданій лінії часу:

1. Ікона Божої Матері Холмської – найдавніша Візантійська ікона.

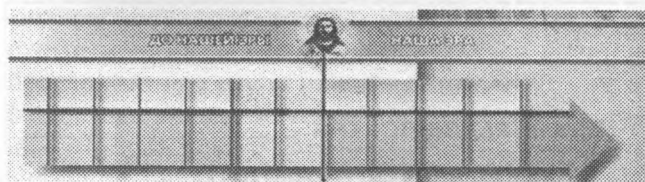
2. Ікона Вишгородської Богоматері.

3. Ікона Богородиці Успенської церкви в Дорогобужі.

4. Богоматір Печерська зі Святими Антонієм та Феодосієм Печерськими.

ЛІНІЯ ЧАСУ

2. Кожній з команд потрібно встановити назву ікони за описом:

А. Дивовижна історія цієї ікони бере свій початок із Константинополя, столиці Візантійської імперії часів її розквіту. Церковна традиція відносить появу цієї ікони до I століття, вважаючи її автором апостола Луку, який був лікарем за своїм «фахом». Серед тих, хто наважився відтворити образ Божої Матері – Діви Марії, він був єдиним свідком її земної подоби. Тому всі богородичні ікони (розповсюджені у православ'ї) та скульптурні зображення Діви Марії (у католицизмі) – це відтворення образу Богородиці, вперше засвідченого Лукою. Згідно передання, Вишгородська ікона Божої Матері була написана апостолом і євангелістом Лукою на дошці від стола, за яким сидів за трапезою Спаситель з Пречистою Матір'ю і праведним Йосифом. Божа Мати, побачивши цей образ, промовила: «Віднині убажтатимуть Мене всі роди. Благодать Народженого від Мене й Моя нехай буде з цією іконою» (Вишгородська ікона Божої Матері).

Б. Одна з давніх легенд стверджує, що ікону намалював в Єрусалимі Апостол і Євангеліст Лука. Це одна з чотирьох апостольських ікон, на яких плекалася культура Київської Русі. З Єрусалиму ікона прибула у Царгород, у палату імператорів. Існує кілька версій з приводу того, як образ потрапив до Києва. За однією з них, сюди ікону привіз, прийнявши хрещення, рівноапостольний князь Володимир. За іншою версією, вона була в шлюбному посагу візантійської царівни Анни, нареченої князя. А вже він у 1001 році передав образ для Богородичанського собору в Холмі. Ікона правила холмцанам за зразок мужності й високої сили духу. Завдяки її заступництву місто було врятоване від нашествия орд Батия в 1240 році. Захисники міста ревно молилися перед образом, а дві княжни дали обітницю на знак подяки за визволення прийняти чернецтво і відновити храм, в якому він зберігався. Легенда розповідає, що ікону винесли на укріплення. І татари дуже розгубилися: їм здалося, що воно піднялося до небес. І завойовники в паніці кинулися втікати (Холмська ікона Божої Матері).

В. При всій монументальності постаті Марії плечі в неї вузькі й вельми похилі. Для всієї композиції характерна округлість, завершеність малюнка й пластичність форми. Обличчя облямоване прекрасною орнаментованою широкою стрічкою, що немовби

світиться, кидаючи неяскові рефлекси на лик Марії. Зовнішність Матері Божої в неодмінно збільшеними очима допомогла анонівному майстрові передати унікальну промовистість Марії, її звертальність до кожного віруючого, що приходить до неї. Це саме Провідниця (Одигітрія) – у найточнішому значенні цього слова! І благословляючий жест Христа до Матері, і зустрічний рух руки Марії в напрямі до Сина, і погляд, що «заглядає в душу», і уста, що «ворушаться», – усе це ознаки розмови Богородиці з віруючими людьми: це її настанови, виражені мовою жестів, нюансами погляду (Дорогобузька ікона Божої матері).

Г. Богоматір стоїть на золотавому камені як незламна фортеця Православ'я. І коли під променями світла, які падають на її золоте тло, виблискує полум'яніє кожен кубик смальти, мозаїчне зображення Діви Марії справляє незабутнє враження своїми широко відкритими очима, все оточене яскравим сяйвом (Мозаїка Богоматір Оранта у Софії Київській).

7 етап – Домашнє завдання: «Юні творці».

З кожної команди виділяється по 1 представнику, які мають виконати наступне творче завдання:

Представник команди «Знавців» – Уявіть, що Ви іконописець княжої доби та розкажіть про створення ікон вашої епохи.

Представник команди «Фенікс» – Уявіть, що Ви іконописець козацької доби та розкажіть про створення ікон вашої епохи.

III. Підсумковий етап.

Журі оголошує кількість балів, набраних кожною командою.

Вчитель підводить підсумки.

Таким чином, ікони є однією з найважливіших пам'яток історичної спадщини. Іконами називають зображення Ісуса Христа, Богоматері, святих подій Святого Письма, відповідні розписи на стінах храмів, мозаїки, малюнки на сторінках рукописних книг, різьблення по каменю чи дереву. Правила, за якими творили ікони, називають канонами. Їх суворо дотримувалися, нічого не змінюючи протягом довгого часу.

VI. Подача домашнього завдання.

Підготуйте відповіді на запитання та виконайте завдання:

1. Опрацюйте параграф 23 (с. 197-202).
2. У чому відмінність ікони від портрета?
3. Доведіть, що подані в підручнику ікони козацьких часів багаті на історичну інформацію.
4. Ви – гід-екскурсовод, оберіть одну з ікон, про яку йшлося в тексті:
 - а) складіть її опис;
 - б) підготуйте екскурсійну довідку про неї;
 - в) запропонуйте рекламну презентацію.